

Βρυξέλλες, 30.11.2016
COM(2016) 748 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

σχετικά με τη διαθεσιμότητα της κατάρτισης του προσωπικού συντήρησης όσον αφορά τον ασφαλή χειρισμό τεχνολογιών φιλικών προς το κλίμα οι οποίες αντικαθιστούν τη χρήση φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου

1. Εισαγωγή

Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 517/2014¹ απαιτεί τη μείωση των ποσοτήτων υδροφθορανθράκων (HFC) που οι εταιρείες μπορούν να διαθέτουν στην αγορά της ΕΕ, π.χ. μέσω της εισαγωγής ή παραγωγής. Μειώνοντας την πώληση αυτών των αερίων του θερμοκηπίου που συχνά συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην υπερθέρμανση, οι εκπομπές τους θα μειωθούν σημαντικά με την πάροδο του χρόνου.

Η σταδιακή κατάργηση ξεκίνησε το 2015 και θα μειώσει την επιτρεπόμενη παροχή των HFC: έως το 2030 η διάθεση υδροφθορανθράκων θα μειωθεί κατά 79% σε σύγκριση με την περίοδο 2009-2012. Μόνο το 2030, η σταδιακή κατάργηση θα έχει ως αποτέλεσμα λιγότερες εκπομπές που θα αντιστοιχούν σε 70 εκατομμύρια τόνους ισοδύναμου CO₂². Πρόκειται για μείωση κατά δύο τρίτα σε σύγκριση με τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης. Έτσι, θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης για το κλίμα³.

Όταν μειωθεί η παροχή HFC, οι κατασκευαστές εξοπλισμού και προϊόντων που σήμερα χρησιμοποιούν HFC θα πρέπει να στραφούν σε φιλικά προς το περιβάλλον εναλλακτικά ψυκτικά μέσα. Δεδομένης της αλματώδους προόδου που έχει σημειώσει η τεχνολογία τα τελευταία χρόνια, η μετάβαση σε κατάλληλα και ενεργειακά αποδοτικά εναλλακτικά ψυκτικά μέσα με χαμηλό δυναμικό υπερθέρμανσης του πλανήτη (GWP) έχει καταστεί εφικτή σε πολλούς τύπους εξοπλισμού και προϊόντων⁴.

Ωστόσο, πολλά από τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα έχουν ιδιότητες με τις οποίες ενδέχεται να είναι λιγότερο εξοικειωμένοι το προσωπικό συντήρησης εξοπλισμού και ο τελικός χρήστης, π.χ. η ευφλεκτότητα ή η υψηλή πίεση. Για να καταστεί δυνατή η ασφαλής εγκατάσταση και λειτουργία του εξοπλισμού που χρησιμοποιεί εναλλακτικά ψυκτικά μέσα, πρέπει να προσφέρεται κατάλληλη κατάρτιση η οποία να αξιοποιείται από το προσωπικό συντήρησης σε μεγάλη κλίμακα σε όλη την ΕΕ καθώς προχωρά η σταδιακή κατάργηση. Εάν δεν συμβεί αυτό, η μετάβαση σε εναλλακτικά ψυκτικά μέσα ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο με αποτέλεσμα υψηλότερο κόστος από το απαραίτητο.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα έκθεση ανταποκρίνεται στο άρθρο 21 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 517/2014, που απαιτεί ότι: «*το αργότερο έως την 1η Ιανουαρίου 2017, η Επιτροπή δημοσιεύει έκθεση στην οποία εξετάζεται η ενωσιακή νομοθεσία όσον αφορά την κατάρτιση φυσικών προσώπων στον ασφαλή χειρισμό εναλλακτικών ψυκτικών μέσων που προορίζονται προς αντικατάσταση ή περιορισμό της χρήσης φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου και υποβάλλει, εάν απαιτείται, νομοθετική πρόταση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο προκειμένου να τροποποιηθεί η σχετική ενωσιακή νομοθεσία.*» Στην παρούσα έκθεση αναλύεται η σχετική ενωσιακή νομοθεσία. Αξιολογείται, επίσης, η

¹ ΕΕ L 150 της 20.5.2014, σ.195.

² Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής: Impact assessment - Review of Regulation (EC) No 842/2006 on certain fluorinated greenhouse gases [Εκτίμηση ανικτύπου - επανεξέταση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 842/2006 για ορισμένα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου], 7.11.2012, SWD(2012) 364 final. http://ec.europa.eu/clima/policies/f-gas/legislation/docs/swd_2012_364_en.pdf.

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το 2030, COM/2014/015 final: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0015&from=EN>

⁴ Study on alternatives for high ambient temperatures (Μελέτη σχετικά με τις εναλλακτικές λύσεις για τις υψηλές θερμοκρασίες περιβάλλοντος), Öko-Recherche, Νοέμβριος 2014: http://ec.europa.eu/clima/policies/f-gas/legislation/studies_en.htm

κατάρτιση που διατίθεται επί του παρόντος σε όλα τα κράτη μέλη, η αποδοχή της κατάρτισης αυτής από το προσωπικό συντήρησης και άλλες τρέχουσες πρωτοβουλίες κατάρτισης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για την ευρύτερη προώθηση της κατάρτισης για τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα.

Στην παρούσα έκθεση χρησιμοποιήθηκε εξωτερική τεχνική εργασία η οποία ανατέθηκε από την Επιτροπή και η οποία περιελάμβανε ερωτηματολόγιο για τη συλλογή πληροφοριών από τις αρχές των κρατών μελών, καθώς και εκτεταμένες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη⁵, συμπεριλαμβανομένων των διασκέψεων στο πλαίσιο του φόρουμ διαβούλευσης που έχει συσταθεί σύμφωνα με το άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 517/2014.

2. Ενωσιακή νομοθεσία και προδιαγραφές των προϊόντων σχετικά με την κατάρτιση

2.1 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 517/2014 (κανονισμός για τα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου)

Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 517/2014 και οι σχετικοί εκτελεστικοί κανονισμοί της Επιτροπής⁶ ορίζουν πολύ συγκεκριμένες απαιτήσεις σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά την κατάρτιση και την πιστοποίηση των τεχνικών χειρισμού φθοριούχων αερίων θερμοκηπίου που χρησιμοποιούνται ως ψυκτικά μέσα. Πολλοί εξ αυτών βασίζονται σε μέτρα που ήδη εφαρμόζονται βάσει του προηγούμενου κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 842/2006 και των εκτελεστικών του κανονισμών του 2008. Οι απαιτήσεις αυτές αποσκοπούν κυρίως να διασφαλίσουν ότι ελαχιστοποιούνται οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τον εξοπλισμό⁷.

Από την 1η Ιανουαρίου 2015 οι πιστοποιημένοι τεχνικοί θα πρέπει να διαθέτουν, εκτός από τεχνικές γνώσεις και πρακτική κατάρτιση όσον αφορά τα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου⁸, «πληροφορίες για τις σχετικές τεχνολογίες που αντικαθιστούν ή περιορίζουν τη χρήση των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου και τον ασφαλή χειρισμό των ως άνω τεχνολογιών». Σκοπός είναι η παροχή στους τεχνικούς που έχουν καταρτιστεί στη χρήση φθοριούχων αερίων θερμοκηπίου ενός γενικού πλαισίου που αφορά τις ιδιότητες των εναλλακτικών ψυκτικών μέσων (δηλαδή τις εκπομπές CO₂, αμμωνίας, υδρογονανθράκων και HFO⁹), καθώς και των χαρακτηριστικών του εξοπλισμού που έχει σχεδιαστεί να χρησιμοποιεί τα μέσα αυτά. Πιο συγκεκριμένες απαιτήσεις κατάρτισης όσον αφορά τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα (που δεν είναι φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου) δεν περιλαμβάνονται στον κανονισμό, δεδομένου ότι αυτά τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα δεν καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής του¹⁰.

2.2 Άλλη σχετική νομοθεσία της ΕΕ

⁵ European Union legislation relevant to training of personnel enabling the safe handling of alternative refrigerants (Ενωσιακή νομοθεσία σχετικά με την κατάρτιση του προσωπικού για τον ασφαλή χειρισμό εναλλακτικών ψυκτικών μέσων), Ricardo (2015). http://ec.europa.eu/clima/policies/f-gas/legislation/docs/legislation_training_personnel_en.pdf

⁶ Για τον εξοπλισμό ψύξης, κλιματισμού ή αντλιών θερμότητας: Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2015/2067 της Επιτροπής και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 307/2008 της Επιτροπής.

⁷ Οι συναφείς δραστηριότητες είναι η εγκατάσταση, η επισκευή, η συντήρηση, η επιδιόρθωση, ο παροπλισμός του εξοπλισμού, επιπλέον του ελέγχου διαρροών και της ανάκτησης φθοριούχων αερίων θερμοκηπίου στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του.

⁸ Άρθρο 10 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 517/2014.

⁹ Οι υδροφθοριολεφίνες (HFO) είναι ακόρεστοι υδροφθοράνθρακες (HFC) με πολύ χαμηλό δυναμικό θέρμανσης του πλανήτη (GWP).

¹⁰ Ωστόσο, στην περίπτωση που τα αέρια του θερμοκηπίου αναμειγνύονται με εναλλακτικά ψυκτικά μέσα όπως οι υδρογονάνθρακες, το CO₂ ή οι HFO, τα μείγματα αυτά υπόκεινται σε όλες τις απαιτήσεις κατάρτισης και πιστοποίησης του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 517/2014, καθώς και σε τυχόν επιπλέον απαιτήσεις σχετικές με τις οδηγίες ασφαλείας που αναφέρονται κατωτέρω.

Από την άλλη πλευρά, άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ που έχουν στόχο να εξασφαλιστεί ο ασφαλής χειρισμός του εξοπλισμού περιλαμβάνουν υποχρεώσεις όσον αφορά την κατάρτιση που σχετίζονται με εναλλακτικά ψυκτικά μέσα (βλ. πίνακα 1). Εκτός από την ειδική νομοθεσία που σχετίζεται με κινδύνους όπως η ευφλεκτότητα και η πίεση, στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντική η μεγαλύτερη ασφάλεια των προϊόντων καθώς και η νομοθεσία περί υγείας και ασφάλειας.

Πίνακας 1: Άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ σχετικές με τον ασφαλή χειρισμό εναλλακτικών των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου ψυκτικών μέσων

Κατηγορία	Νομοθεσία της ΕΕ
Πίεση	Οδηγία 97/23/ΕΚ σχετικά με τον εξοπλισμό υπό πίεση (και αναδιατύπωση 2014/68/ΕΕ)
Ευφλεκτότητα / Εκρηκτικές ατμόσφαιρες	ATEX 95 – Οδηγία 2014/34/ΕΕ για τις εκρήξιμες ατμόσφαιρες (καταργεί την οδηγία 94/9/ΕΚ) ATEX 137 – Οδηγία 99/92/ΕΚ, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για τη βελτίωση της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων οι οποίοι είναι δυνατόν να εκτεθούν σε κίνδυνο από εκρηκτικές ατμόσφαιρες.
Υγεία και ασφάλεια	Οδηγία 89/391/ΕΟΚ – οδηγία πλαίσιο για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία (ΑΥΕ)
Ασφάλεια προϊόντων	Οδηγία 2006/95/ΕΚ (και αναδιατύπωση 2014/35/ΕΕ) – οδηγία για τη χαμηλή τάση Οδηγία 2004/108/ΕΚ (και αναδιατύπωση 2014/30/ΕΕ) – οδηγία για την ηλεκτρομαγνητική συμβατότητα Οδηγία 2006/42/ΕΚ – οδηγία σχετικά με τα μηχανήματα

Σε επίπεδο ΕΕ, η οδηγία 89/391/ΕΟΚ σχετικά με ένα πλαίσιο επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας ενθαρρύνει τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στην εργασία. Παρέχει γενικές απαιτήσεις για την κατάρτιση των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των εκτάκτων υπαλλήλων/αναδόχων οι οποίοι εργάζονται στον ίδιο χώρο. Οι εργαζόμενοι πρέπει να λαμβάνουν κατάρτιση αμέσως μόλις προσλαμβάνονται (πριν ξεκινήσουν να εργάζονται), στην περίπτωση μετάθεσης ή αλλαγής είδους εργασίας, στην περίπτωση που αλλάζουν οι εξοπλισμοί εργασίας ή εισάγονται νέοι και μόλις εισάγεται μια νέα τεχνολογία. Μολονότι πρόκειται για γενικές απαιτήσεις, προφανώς είναι συναφείς με πτυχές που σχετίζονται με τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα σε περιπτώσεις όπου ο χειρισμός και η χρήση τους ενδέχεται να αποτελέσει κίνδυνο για τους εργαζόμενους. Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών έχει ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο αυτό. Οι ιδιαίτεροι επαγγελματικοί κίνδυνοι

και θέματα ασφαλείας καλύπτονται, επίσης, από άλλες ειδικές οδηγίες, όπως εκείνες που αφορούν τους εξοπλισμούς υπό πίεση και τις εκρηκτικές ατμόσφαιρες.

Η οδηγία 2014/68/ΕΕ σχετικά με τον εξοπλισμό υπό πίεση, που είναι συναφής με τον εξοπλισμό που χρησιμοποιεί π.χ. CO₂, αναφέρεται στην κατάρτιση που απαιτούν οι κοινοποιημένοι οργανισμοί, οι ανεξάρτητοι οργανισμοί και οι ελεγκτικές υπηρεσίες των χρηστών. Η οδηγία 2014/34/ΕΚ για τις εκρηκτικές ατμόσφαιρες και η οδηγία 1999/92/ΕΚ για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων αποτελούν τη βασική ευρωπαϊκή νομοθεσία για την αντιμετώπιση των απαιτήσεων ασφάλειας όσον αφορά τις εκρηκτικές ατμόσφαιρες και για τη βελτίωση της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων οι οποίοι πιθανόν εκτεθούν σε κίνδυνο από εκρηκτικές ατμόσφαιρες. Αυτές οι απαιτήσεις είναι συναφείς με τα εύφλεκτα εναλλακτικά ψυκτικά υλικά, όπως οι υδρογονάνθρακες ή οι ΗFO. Οι ειδικές απαιτήσεις κατάρτισης αφορούν το προσωπικό που είναι υπεύθυνο για τις επιθεωρήσεις συμμόρφωσης. Επίσης, η οδηγία 1999/92/ΕΚ προβλέπει την υποχρέωση των εργοδοτών να παρέχουν ενδεδειγμένη εργασιακή κατάρτιση σε σχέση με τους κινδύνους από εκρηκτικές ατμόσφαιρες χωρίς να γίνεται συγκεκριμένη αναφορά σε εναλλακτικά ψυκτικά μέσα, αλλά περιλαμβάνοντας συναφείς πτυχές όπως η ενημέρωση για τους κινδύνους έκρηξης, τα προστατευτικά μέτρα που λαμβάνονται, το πώς προκύπτει ο κίνδυνος, τον ορθό τρόπο εργασίας με τον εξοπλισμό, τον εξοπλισμό ατομικής προστασίας που πρέπει να φέρεται και τη διαθεσιμότητα των οδηγιών χρήσης. Το καθήκον παροχής κατάρτισης επεκτείνεται επίσης και σε εξωτερικούς αναδόχους.

Επιπλέον, υπάρχουν ορισμένες οδηγίες για την ασφάλεια των προϊόντων που περιλαμβάνουν απαιτήσεις για τη διάθεση ορισμένων τύπων προϊόντων στην αγορά, ενώ στόχος τους είναι να συμβάλουν στην προώθηση της ενιαίας αγοράς. Αποδέκτες τους γενικά είναι οι κατασκευαστές και, ως εκ τούτου, εγείρουν απαιτήσεις από αυτούς όσον αφορά το προϊόν και την παροχή πληροφοριών σχετικά με το προϊόν και όχι όσον αφορά την κατάρτιση όσων χειρίζονται εναλλακτικά ψυκτικά μέσα. Η νομοθεσία για την ασφάλεια των προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών 2014/35/ΕΕ, 2014/30/ΕΕ και της οδηγίας 2006/42/ΕΚ, δεν προβλέπει συγκεκριμένες απαιτήσεις κατάρτισης όσον αφορά τη χρήση και τον ασφαλή χειρισμό εναλλακτικών ψυκτικών μέσων· περιλαμβάνουν, ωστόσο, απαιτήσεις για την κατάρτιση του προσωπικού που είναι υπεύθυνο για τη διενέργεια αξιολογήσεων της συμμόρφωσης και τη συνεργασία στις δραστηριότητες κατάρτισης μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών που είναι υπεύθυνες για την ασφάλεια των προϊόντων.

Όλα αυτά τα νομοθετικά κείμενα είναι οδηγίες και, ως εκ τούτου, αφήνουν στα κράτη μέλη κάποιο περιθώριο εφαρμογής. Ως εκ τούτου, η προσέγγιση που υιοθετείται για τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα διαφέρει σαφώς από εκείνη που περιγράφεται στον άμεσα εφαρμοστέο κανονισμό για τα φθοριούχα αέρια θερμοκηπίου. Για παράδειγμα, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες ενωσιακές ελάχιστες απαιτήσεις που προσδιορίζονται στις σχετικές οδηγίες οι οποίες να επηρεάζουν τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα, ενώ η ΕΕ δεν έχει θεσπίσει υποχρεωτικά συστήματα πιστοποίησης. Οι εργοδότες αναμένεται να διατηρούν αρχεία για την κατάρτιση που παρέχεται στο προσωπικό, αλλά δεν υπάρχει ρόλος καθορισμένος σε επίπεδο ΕΕ για τους οργανισμούς πιστοποίησης των συστημάτων ψύξης. Η έλλειψη ενωσιακών καθιερωμένων ελάχιστων προτύπων και απαίτησης πιστοποίησης από την ΕΕ

ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα ορισμένες εταιρείες να πιστέψουν ότι δεν υπάρχουν υποχρεωτικές απαιτήσεις κατάρτισης. Αυτό ασφαλώς δεν ισχύει.

Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι σε δύο πρότυπα EN παρατίθενται περιοριστικές απαιτήσεις κατάρτισης και δεξιοτήτων που εφαρμόζονται στα ψυκτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου και των εναλλακτικών λύσεων. Ειδικότερα, το πρότυπο EN13313 εξετάζει την καταλληλότητα του προσωπικού για τα συστήματα ψύξης και τις αντλίες θερμότητας. Καθορίζει τις δραστηριότητες που σχετίζονται με ψυκτικά κυκλώματα και τα συναφή προφίλ δεξιοτήτων και θεσπίζει διαδικασίες και ένα πλαίσιο για την αξιολόγηση των δεξιοτήτων των προσώπων που ασκούν τις εν λόγω δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένου ενός συστήματος πιστοποίησης. Αυτό περιλαμβάνει, για παράδειγμα, πτυχές που σχετίζονται με τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα όπως η ευφλεκτότητα, η τοξικότητα και η πίεση, υποδεικνύοντας το επίπεδο δεξιότητας για διαφορετικά τμήματα των διαδικασιών για τις εργασίες σχεδιασμού, εγκατάστασης, λειτουργίας, γενικής συντήρησης, παροπλισμού κ.λπ. Ένα άλλο βασικό πρότυπο για τα ψυκτικά μέσα είναι το EN378, το οποίο περιλαμβάνει (στο EN378-4) τα στοιχεία κατάρτισης που σχετίζονται με τα εύφλεκτα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα.

Εν κατακλείδι, η ανάλυση της ενωσιακής νομοθεσίας δείχνει ότι ορισμένες οδηγίες της ΕΕ απαιτούν ήδη την κατάλληλη κατάρτιση του προσωπικού που εργάζεται στον τομέα των εναλλακτικών ψυκτικών μέσων. Περιλαμβάνουν επίσης την υποχρεωτική απαίτηση να εξασφαλίζεται ότι το προσωπικό που ασχολείται με τον χειρισμό εναλλακτικών ψυκτικών μέσων λαμβάνει την κατάλληλη κατάρτιση για την προστασία του από κινδύνους κατά της ασφάλειας, ιδίως κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση εύφλεκτων εναλλακτικών ψυκτικών μέσων και κινδύνους που σχετίζονται με τη χρήση εξοπλισμού υπό υψηλή πίεση. Οι ως άνω νομοθετικές πράξεις υποχρεώνουν τους εργοδότες να διασφαλίζουν ότι οι κίνδυνοι αξιολογούνται δεόντως και ότι, ως μέρος της διαδικασίας άμβλυνσης του κινδύνου, παρέχεται κατάλληλη κατάρτιση στο προσωπικό. Οι απαιτήσεις ισχύουν τόσο για τους σχεδιαστές προϊόντων που εργάζονται για κατασκευαστές εξοπλισμού όσο και για τους τεχνικούς που πραγματοποιούν την εγκατάσταση, τη συντήρηση και τον παροπλισμό στο τέλος του κύκλου ζωής του προϊόντος. Δυνάμει των ισχυουσών οδηγιών είναι παράνομο να επιτρέπει ένας εργοδότης σε έναν απασχολούμενο να εργάζεται με συστήματα, λόγου χάρη, εύφλεκτων ψυκτικών μέσων, χωρίς να έχει λάβει επαρκή κατάρτιση. Οι υποχρεωτικές απαιτήσεις εκπαίδευσης για τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα είναι λιγότερο περιοριστικές από εκείνες για τα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου, αλλά αν οι απαιτήσεις των οδηγιών που απαριθμούνται στον πίνακα 1 συνδυαστούν με τις απαιτήσεις του προτύπου EN 13313, προκύπτει ένα ικανοποιητικό νομικό πλαίσιο για τις απαιτήσεις κατάρτισης⁵.

Κατά τη συνεδρίαση του φόρουμ διαβούλευσης¹¹ που πραγματοποιήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2015, επομένως, συζητήθηκε το τρέχον νομοθετικό πλαίσιο όπως περιγράφηκε ανωτέρω όσον αφορά την παροχή κατάρτισης για τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα, καθώς και το προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι το ισχύον νομικό πλαίσιο, αν και μη δεσμευτικό σε επίπεδο ΕΕ, αποτελεί επαρκή νομική βάση για την παροχή κατάρτισης για τα εναλλακτικά

¹¹ http://ec.europa.eu/clima/events/articles/0106_en.htm

ψυκτικά μέσα προκειμένου να εξασφαλίζεται η ασφαλής χρήση τους. Τα μέλη του φόρουμ διαβούλευσης αποδέχτηκαν σε γενικές γραμμές αυτή την άποψη⁵. Ωστόσο, ορισμένοι ενδιαφερόμενοι σημείωσαν ότι εναρμονισμένοι, λεπτομερείς κανόνες σε επίπεδο ΕΕ θα μπορούσαν πιθανώς να απλοποιήσουν τις αποφάσεις των εργοδοτών όσον αφορά την κατάρτιση, ενώ μέσω μιας διαδικασίας πιστοποίησης θα μπορούσε να παρακολουθείται η αποδοχή της κατάρτισης. Άλλοι προειδοποίησαν ότι τυχόν πρόσθετες νομικές απαιτήσεις για τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα θα μπορούσαν να εμποδίσουν περαιτέρω την εισαγωγή και τη χρήση τους.

3. Διαθεσιμότητα προγραμμάτων κατάρτισης στα κράτη μέλη

Το προσωπικό που χειρίζεται εξοπλισμό με φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου θα είναι πιθανώς και το προσωπικό που θα χειρίζεται και εξοπλισμό με εναλλακτικά ψυκτικά μέσα. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προηγούμενου κανονισμού για τα φθοριούχα αέρια [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 842/2006], όλα τα κράτη μέλη έχουν κοινοποιήσει καθεστώςτα πιστοποίησης και κατάρτισης για τη χρήση εξοπλισμού που περιέχει φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου στους σχετικούς τομείς. Με βάση έρευνα¹² που απευθυνόταν στις αρχές των κρατών μελών, διαπιστώθηκε ότι σήμερα συνολικά 160 000 τεχνικοί με κατάρτιση και πιστοποίηση σε θέματα φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου εργάζονται σε σταθερό εξοπλισμό ψύξης, κλιματισμού και αντλιών θερμότητας, για συνολικά 40 000 εταιρείες. Κατά μέσο όρο, υπάρχουν 40 τεχνικοί καταρτισμένοι σε θέματα φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου και 10 πιστοποιημένες εταιρείες ανά 100 000 κατοίκους. Στην αγορά κυριαρχούν πολυάριθμες και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Δεκαέξι κράτη μέλη ανέφεραν ότι διαθέτουν κεντρικό μητρώο προσωπικού και εταιρειών που παρέχει πρόσβαση στον κατάλογο των τεχνικών και των εταιρειών που διαθέτουν πιστοποίηση για φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου. Τα κεντρικά μητρώα είναι χρήσιμα στους τελικούς χρήστες που επιθυμούν να επαληθεύσουν ότι χρησιμοποιούνται δεόντως πιστοποιημένοι τεχνικοί. Στα κράτη μέλη χωρίς κεντρικό μητρώο οι αντίστοιχοι έλεγχοι πρέπει να πραγματοποιούνται από τον οικείο οργανισμό πιστοποίησης.

Η κατάσταση σήμερα όσον αφορά τη διαθεσιμότητα προγραμμάτων κατάρτισης για τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα συνοψίζεται στον πίνακα 2. Ένα σχετικά υψηλό (71%) ποσοστό κρατών μελών διαθέτουν προγράμματα κατάρτισης για την αμμωνία (καθώς το ψυκτικό αυτό χρησιμοποιείται ήδη για μεγάλο χρονικό διάστημα), αλλά η διαθεσιμότητά τους είναι πολύ χαμηλότερη για τα υπόλοιπα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα. Τα ποσοστά των τεχνικών που καταρτίστηκαν στα διάφορα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα ως ποσοστό του συνολικού αριθμού καταρτισμένων τεχνικών φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ είναι πολύ χαμηλά (0 - 2,3%). Ωστόσο, αντίθετα με τα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου, όπου υπάρχει ένα υποχρεωτικό σύστημα πιστοποίησης που παρέχει στους κυβερνητικούς αξιωματούχους του κράτους μέλους ένα μέσο συλλογής επακριβών στοιχείων για τον αριθμό των πιστοποιημένων τεχνικών, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα. Ως εκ

¹² Ποσοστό απάντησης: 22 κράτη μέλη που αντιπροσωπεύουν το 91% του πληθυσμού της ΕΕ

τούτου, είναι πιθανό ο αριθμός των ατόμων που καταρτίστηκαν στα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα να είναι υψηλότερος από αυτόν που αναφέρθηκε στην έρευνα. Παρά ταύτα, η αποδοχή της κατάρτισης στα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα συνεχίζει να παραμένει χαμηλή.

Πίνακας 2: Ανάλυση των προγραμμάτων κατάρτισης σε φιλικά προς το κλίμα, εναλλακτικά των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου ψυκτικά μέσα

	Αμμωνία	CO ₂	Υδρογονάνθρακες: μικρά ερμητικά κλειστά συστήματα	Υδρογονάνθρακες: μεγαλύτερα συστήματα (συστήματα διαιρεμένου τύπου, ψύκτες)	HFO
Προγράμματα κατάρτισης που διατίθενται στη χώρα (% των κρατών μελών)	71 %	52 %	48 %	35 %	20 %
Ποσοστό του πιστοποιημένου σε φθοριούχα αέρια προσωπικού που είναι εκπαιδευμένο σε εναλλακτικά ψυκτικά μέσα	2,3 %	2,2 %	0,7 %	0,05 %	0 %

Η κατάρτιση περιλαμβάνει θεωρητικές γνώσεις, καθώς και πρακτική κατάρτιση επί του σχετικού εξοπλισμού. Το δεύτερο σκέλος είναι πιο δαπανηρό, καθώς απαιτεί τη δημιουργία επαρκώς εξοπλισμένων κέντρων κατάρτισης. Υπάρχουν ήδη ορισμένα συναφή κέντρα κατάρτισης στα κράτη μέλη, 90 περίπου από τα οποία παρέχουν θεωρητική κατάρτιση και 50 περίπου πρακτική κατάρτιση σε 14 κράτη μέλη. Η γεωγραφική κατανομή δείχνει ότι η διαθεσιμότητα των εν λόγω εγκαταστάσεων είναι πολύ καλύτερη σε ορισμένα κράτη μέλη απ' ό,τι σε άλλα. Η δομή του κλάδου, με τις πολύ μικρές επιχειρήσεις να κυριαρχούν, αποτελεί πιθανό εμπόδιο στην ανάπτυξη της κατάρτισης για τα πιο φιλικά προς το κλίμα εναλλακτικά μέσα. Είναι σχετικά δύσκολο για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις να χρηματοδοτήσουν την κατάρτιση που απαιτείται για το ευρύ φάσμα των εναλλακτικών μέσων που καθίστανται διαθέσιμα.

Αρκετά κράτη μέλη αναφέρουν πρωτοβουλίες για την αύξηση του ποσοστού αποδοχής της κατάρτισης που αφορά φιλικά προς το κλίμα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα. Ορισμένα κράτη μέλη θα περιλάβουν πτυχές των εν λόγω εναλλακτικών ψυκτικών μέσων στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης (Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία), άλλα σχεδιάζουν να συστήσουν επιπλέον εξειδικευμένες εγκαταστάσεις κατάρτισης (Γερμανία, Κάτω Χώρες), ενώ ορισμένα χρηματοδοτούν έργα κατάρτισης τεχνογνωσίας, προώθησης των εναλλακτικών ψυκτικών μέσων και εταιρικής ευαισθητοποίησης ως προς τις ανάγκες κατάρτισης

(Βουλγαρία, Εσθονία). Επιπλέον, ορισμένοι εθνικοί εκπαιδευτικοί φορείς σχεδιάζουν να βελτιώσουν την κατάρτιση στα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα (Φινλανδία).

4. Ιδιωτικός τομέας και άλλες πρωτοβουλίες

Παρά την απουσία εκ των προτέρων δεσμευτικών απαιτήσεων για τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα σε επίπεδο ΕΕ, ο βιομηχανικός κλάδος έχει αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες όσον αφορά την κατάρτιση στα φιλικά προς το κλίμα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα, εν μέρει λόγω των νομοθετικών απαιτήσεων ασφάλειας και άλλων απαιτήσεων, όπως αναφέρθηκε στο τμήμα 2 ανωτέρω. Με τον τρόπο αυτό, οι κατασκευαστές των προϊόντων που χρησιμοποιούν εναλλακτικά ψυκτικά μέσα παρέχουν, στις περισσότερες περιπτώσεις, την κατάρτιση οι ίδιοι αλλά και προσωπικό αποκλειστικά για την εκτέλεση εργασιών συντήρησης για τον τελικό χρήστη. Αυτό συμβαίνει π.χ. με τα μεγάλα κεντρικά ψυκτικά συστήματα CO₂ των σουπερμάρκετ .

Επιπλέον, το ευρωπαϊκό σωματείο συστημάτων κλιματισμού και ψύξης (AREA) έχει δημοσιεύσει έναν οδηγό σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την κατάρτιση και την πιστοποίηση των αναδόχων¹³. Οι απαιτήσεις αυτές συνάδουν με το πρότυπο EN 13313 («Συστήματα ψύξης και αντλίες θερμότητας· δεξιότητες του προσωπικού»). Το υλικό του AREA διαθέτει συνολικά πλαίσια κατάρτισης και προτεινόμενες δομές προγραμμάτων κατάρτισης για την αμμωνία, το CO₂ και τους υδρογονάνθρακες.

Τέλος, το πρόγραμμα «Πραγματικές εναλλακτικές λύσεις»¹⁴, μια πολυκρατική εκπαιδευτική πρωτοβουλία που υποστηρίχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και πολλές εταιρείες, παρέχει σε ολόκληρη την ΕΕ μια σταθερή βάση για μελλοντικές δραστηριότητες κατάρτισης και ιδίως τη θεωρητική κατάρτιση. Το πρόγραμμα αυτό έχει δημιουργήσει πλήρες υλικό κατάρτισης, μεταξύ άλλων με ενότητες ηλεκτρονικής μάθησης για τα φιλικά προς το κλίμα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα, το οποίο διατίθεται στο κοινό στον ιστότοπό του σε έξι γλώσσες.

5. Εμπόδια που οφείλονται στη διαθεσιμότητα της κατάρτισης

Το ζήτημα της κατάρτισης λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη από τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη – από τους προμηθευτές εξοπλισμού, το προσωπικό συντήρησης έως τους τελικούς χρήστες και τις αρμόδιες αρχές – και η ευαισθητοποίηση σχετικά με την ανάγκη για περισσότερη και επαρκή κατάρτιση σχετικά με τον εξοπλισμό που χρησιμοποιεί εναλλακτικά ψυκτικά μέσα είναι υψηλή. Εντούτοις, υπάρχουν ορισμένες αδυναμίες που έχουν εντοπιστεί και που μπορούν να λειτουργήσουν ως εμπόδια εάν δεν επιλυθεί το ζήτημα αυτό.

¹³ *Low GWP Refrigerants: Guidance on minimum requirements for contractors' training & certification* (Ψυκτικά μέσα χαμηλού GWP: καθοδήγηση όσον αφορά τις ελάχιστες απαιτήσεις για την κατάρτιση και πιστοποίηση των αναδόχων), έγγραφο καθοδήγησης του AREA, Νοέμβριος 2014 <http://www.area-eur.be/system/files/Documents/AREA%20-%20Guidance%20training%20Low%20GWP%20refrigerants%20%282014%29.pdf>

¹⁴ <http://www.realalternatives.eu/about-u>, χρηματοδοτούμενο από το πρόγραμμα της ΕΕ για τη διά βίου μάθηση

5.1 Διαθεσιμότητα κατάλληλου υλικού κατάρτισης

Ικανοποιητική είναι η διαθεσιμότητα του υλικού κατάρτισης που μπορεί να στηρίξει προγράμματα κατάρτισης τα οποία σχετίζονται με εναλλακτικά ψυκτικά μέσα (πρότυπο EN 13331, κατευθυντήριες γραμμές του AREA, το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ σχέδιο «Πραγματικές εναλλακτικές λύσεις», πολλές εθνικές δραστηριότητες), πολλά από τα οποία είναι ελεύθερα στη διάθεση των επαγγελματιών σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτό μπορεί να αποτελέσει πλατφόρμα για την καλύτερη ανάπτυξη της κατάρτισης, αλλά εκτός από την ενδεχόμενη ανάγκη υλικού σε άλλες γλώσσες, χρειάζεται επιπρόσθετα διαρκής ανάπτυξη, ώστε να αντικατοπτρίζονται οι αλλαγές όπως η εισαγωγή νέων προτύπων, τα νέα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα και οι τεχνολογικές εξελίξεις και βελτιώσεις όσον αφορά την κατανόηση της χρήσης φιλικών για το κλίμα εναλλακτικών ψυκτικών μέσων. Οι μεταφράσεις σε όλες τις γλώσσες θα στηρίξουν επίσης την ευρύτερη χρήση σε όλη την ΕΕ. Οι τρέχουσες αυτές εξελίξεις θα πρέπει να ενθαρρυνθούν περαιτέρω. Το κλειδί της επιτυχίας θα είναι η ενθάρρυνση των τεχνικών σε όλη την ΕΕ να χρησιμοποιήσουν τα ήδη διαθέσιμα μέσα κατάρτισης.

5.2 Έλλειψη εγκαταστάσεων πρακτικής κατάρτισης

Ενώ η διαθεσιμότητα των υφιστάμενων υλικών, όπως τα έγγραφα πληροφοριών και το λογισμικό θεωρητικής κατάρτισης (είτε μέσω ηλεκτρονικής μάθησης ή διδασκαλίας σε τάξη) είναι ικανοποιητική, σε ορισμένες περιοχές φαίνεται να υπάρχει σημαντική έλλειψη εγκαταστάσεων πρακτικής κατάρτισης για πρακτική εξάσκηση όσον αφορά τον συναφή εξοπλισμό. Η αργή παροχή επαρκούς αριθμού εγκαταστάσεων πρακτικής κατάρτισης θεωρείται ότι σχετίζεται με το επενδυτικό κόστος των εν λόγω εγκαταστάσεων, καθώς και τα έξοδα λειτουργίας. Οι αρμόδιες αρχές σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να εξετάσουν τρόπους για την ενθάρρυνση περισσότερων επενδύσεων σε τέτοιες εγκαταστάσεις σε συνεργασία με τις οργανώσεις που εκπροσωπούν εργολάβους και προμηθευτές εξοπλισμού, καθώς και με κολέγια, κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης, συνδικαλιστικές οργανώσεις και ιδιωτικές σχολές κατάρτισης.

5.3 Έλλειψη καταρτισμένων μηχανικών και τεχνικών

Παρά τη διαθεσιμότητα ποιοτικού εκπαιδευτικού υλικού, καθίσταται σαφές ότι η επί του παρόντος γνωστή αποδοχή των προγραμμάτων κατάρτισης είναι υπερβολικά χαμηλή για να ανταποκριθεί στις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις της σταδιακής κατάργησης των υδροφθορανθράκων. Υπάρχει γενική έλλειψη ετοιμότητας για τα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα, μεταξύ άλλων της αμμωνίας, του CO₂, των υδρογονανθράκων και των HFO. Αυτό ισχύει τόσο για τους τεχνικούς που εκτελούν εργασίες εγκατάστασης και συντήρησης όσο και για τους επαγγελματίες μηχανικούς που καθορίζουν και σχεδιάζουν τον εξοπλισμό.

Ενώ η σημερινή χρήση των εναλλακτικών ψυκτικών μέσων είναι σχετικά περιορισμένη, ο αυξημένος αριθμός των καταρτιζόμενων τεχνικών πρέπει να ευθυγραμμιστεί με την

υιοθέτηση των εναλλακτικών ψυκτικών μέσων, καθώς η σταδιακή κατάργηση των HFC καθίσταται όλο και πιο δύσκολη. Ήδη το 2018 η διαθεσιμότητα των υδροφθορανθράκων (μετρούμενη σε ισοδύναμο CO₂) πρέπει να μειωθεί κατά 37% σε σύγκριση με το 2015. Μέχρι τότε θα είναι σημαντικό να έχει καταρτιστεί ένα πολύ μεγαλύτερο ποσοστό τεχνικών. Σε ορισμένες περιοχές η έλλειψη εξειδικευμένων παρόχων υπηρεσιών αποτελεί σημαντικό παράγοντα αποχής από τη μετάβαση σε εναλλακτικά ψυκτικά μέσα, π.χ. στη χρήση του CO₂ στην ψύξη για εμπορικούς σκοπούς. Θα είναι σημαντικό να ενθαρρυνθεί η αποδοχή της κατάρτισης σύντομα, δίνοντας τη σκυτάλη στις σχετικές αρχές, τους βιομηχανικούς επαγγελματικούς φορείς, τους κατασκευαστές εξοπλισμού, καθώς και τους οργανισμούς κατάρτισης. Χρειάζονται εκστρατείες ευαισθητοποίησης σε επίπεδο τελικών χρηστών και αλυσίδας διανομής εξοπλισμού (π.χ. χονδρέμποροι, σούπερ μάρκετ, μεγάλες κατασκευαστικές επιχειρήσεις) για την προώθηση της κατάρτισης και της διευκόλυνσης της ανταλλαγής των βέλτιστων πρακτικών. Ένας πιθανός τρόπος επίτευξης του πολλαπλασιασμού των προσπαθειών και της αντιμετώπισης της υφιστάμενης γεωγραφικής ανισορροπίας θα μπορούσε να είναι η χρησιμοποίηση προγραμμάτων για την κατάρτιση των εκπαιδευτών. Πέραν των παραγωγών εξοπλισμού που διασφαλίζουν ότι το προσωπικό συντήρησης είναι καταρτισμένο στις νεοεισαγόμενες τεχνολογίες, οι μεγάλοι τελικοί χρήστες (π.χ. μεγάλοι λιανοπωλητές) μπορεί να ασκήσουν σημαντική επιρροή, ιδίως απαιτώντας μόνον από δεόντως καταρτισμένους τεχνικούς να εργάζονται με τα συστήματά τους. Ορισμένες βιομηχανικές ενώσεις σε εθνικό επίπεδο εξετάζουν το ενδεχόμενο να ορίσουν ελάχιστες απαιτήσεις κατάρτισης ή να εγκαθιδρύσουν συστήματα «κάρτας δεξιοτήτων» σε εθελοντική βάση για να παρέχουν στους τεχνικούς ένα επίσημο αρχείο που να πιστοποιεί το προφίλ κατάρτισης και δεξιοτήτων τους.

6. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 517/2014, η Επιτροπή εξέτασε την ενωσιακή νομοθεσία όσον αφορά την κατάρτιση φυσικών προσώπων στον ασφαλή χειρισμό εναλλακτικών ψυκτικών μέσων που αντικαθιστούν τα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου. Με βάση την εν λόγω εκτίμηση μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, γενικά, το νομοθετικό πλαίσιο, συμπληρωμένο από τα υφιστάμενα πρότυπα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, φαίνεται κατάλληλο για να διασφαλίσει την ασφαλή χρήση τέτοιου εξοπλισμού όταν ακολουθούνται οι εν λόγω κανόνες. Περαιτέρω νομοθετική δράση σε επίπεδο ΕΕ για το ζήτημα αυτό φαίνεται, επομένως, ότι δεν είναι απαραίτητη σε αυτό το στάδιο.

Ακόμη, με βάση τα στοιχεία που υπέβαλαν οι αρχές των κρατών μελών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, επισημάνθηκαν διάφορες ελλείψεις στην πράξη όσον αφορά την υφιστάμενη προσφορά κατάρτισης για τη χρήση φιλικών προς το κλίμα εναλλακτικών τεχνολογιών. Ειδικότερα, είναι προφανής η σημερινή έλλειψη εγκαταστάσεων κατάρτισης, παροχής πρακτικής κατάρτισης και ειδικευμένου προσωπικού. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι η παροχή κατάρτισης θα ικανοποιήσει την αυξανόμενη ζήτηση στο μέλλον.

Σε αυτό το πλαίσιο, με βάση τις προκαταρκτικές διαπιστώσεις της παρούσας έκθεσης, η Επιτροπή έχει ήδη συμπεριλάβει την κατάρτιση στα εναλλακτικά ψυκτικά μέσα στις κύριες

προτεραιότητες της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων του 2016 στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE¹⁵. Επίσης, υπάρχει όλο και μεγαλύτερη δραστηριότητα στον τομέα αυτό από τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των ενώσεων των τεχνικών, των ιδιωτικών εταιρειών και αρχών. Οι εταιρείες που πωλούν εξοπλισμό με εναλλακτικά ψυκτικά μέσα έχουν συμφέρον στην αξιοποίηση των δεξιοτήτων για τον χειρισμό του εν λόγω εξοπλισμού και θα μπορούσαν να διευκολύνουν περαιτέρω την πρόσβαση σε κατάρτιση σχετικά με τον εξοπλισμό τους, συνεργαζόμενες ταυτόχρονα με ανεξάρτητα κέντρα κατάρτισης. Οι ενώσεις τεχνικών εξετάζουν νέους τομείς εργασίας για τα μέλη τους και μπορούν, επίσης, να προωθήσουν και να διευκολύνουν την πρόσβαση στην κατάρτιση. Οι εθνικές αρχές θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά προγράμματα για την ενίσχυση της δημιουργίας συναφών εγκαταστάσεων και προγραμμάτων κατάρτισης, καθώς και για την ενημέρωση σχετικά με τους υφιστάμενους κανόνες και πρότυπα.

¹⁵ Το πρόγραμμα LIFE είναι το χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα (<http://ec.europa.eu/environment/life/about/index.htm>).